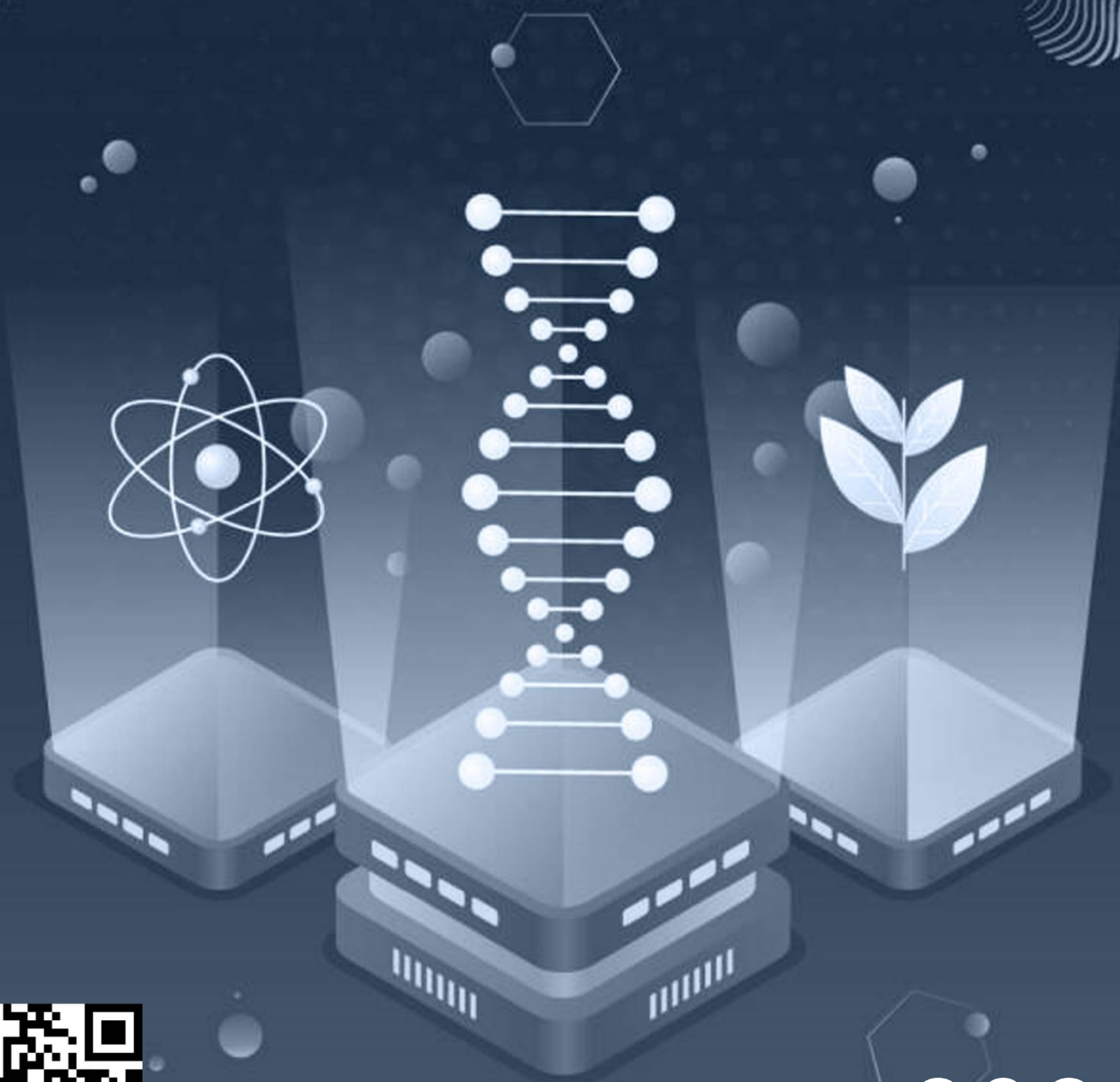

ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

JOURNAL OF MAMUN SCIENCE

Volume 4, Issue 3 **2026**

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

4 JILD, 3 SON

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE»

TOM 4, HOMEP 3

JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

VOLUME 4, ISSUE 3

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «MA'MUN SCIENCE» | JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

№3 (2026) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-0000-2026-3>

Бош муҳаррир: | Главный редактор:
Chief Editor:

Matyakubov Umidjon Raximovich
(i.f.d., prof.)

Бош муҳаррир ўринбосари: | Заместитель
главного редактора: | Deputy Chief Editor:

Xudoynazarov Egambergan Madrahimovich
(PhD., dots.)

TAHRIRIY MASLAHAT KENGASHI | EDITORIAL BOARD | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

FILOLOGIYA FANLARI

O'rozboyev Abdulla Durdibayevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Axmedov Oybek Saporboyevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Galiyeva Margarita Rafaelovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Nasrullayeva Nafisa Zafarovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Samarqand davlat chet tillari instituti

Cho'ponov Otanazar Otojovich

Filologiya fanlari doktori (DSc)

Urganch davlat universiteti

Yakubova Matluba Tajibayevna

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Matnazarov Javlanbek Kabulovich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

TARIX FANLARI

Anatoliy Sagdullayevich Sagdullayev

Tarix fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi Fanlar

akademiyasining haqiqiy a'zosi

Ashirov Adhamjon Azimbayevich

Tarix fanlari doktori, professor,

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasi Tarix instituti.

Shaydurov Vladimir Nikolayevich

Tarix fanlari doktori, dotsent

Leningrad davlat universiteti Rossiya

Abdullayev Utkir Ismoilovich

Tarix fanlari doktori (DSc),

dotsent Urganch davlat universiteti

Matkarimova Sadoqat Maqsudovna

Tarix fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Timur Pulatovich

Tarix fanlari nomzodi, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdalov Umidbek Matniyazovich

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

PSIXOLOGIYA FANLARI

Shoumarov G'ayrat Baxromovich

Psixologiya fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasining haqiqiy a'zosi

Kryukova Tatyana Leonidovna

Psixologiya fanlari doktori, professor

Kostroma davlat universiteti Belorusiya

Karpinskiy Konstantin Viktorovich

Psixologiya fanlari doktori, professor

Grodno davlat universiteti Belorusiya

Urazbayeva Dilbar Abdullayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Jumaniyazova Nasiba Ramatillayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun

Universiteti NTM

IQTISODIYOT FANLARI

Ruzmetov Baxtiyar

Iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ma'mun Universiteti NTM

Sherov Alisher Bakberganovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Voronsova Yuliya Vladimirovna

Iqtisodiyot fanlari nomzodi

Moskva davlat boshqaruvi universiteti

Jabborov Umarbek Rustambekovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Cho'ponov San'at Otanazarovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Niyazmetov Islambek Masharipovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

PEDAGOGIKA VA FALSAFA FANLARI

Sardor Sharifzoda O'razboy Tabib o'g'li

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Adilov Zafar Yunusovich

Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Boltayev Abdurahim Amanovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Zoirov Erkin Xalilovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Buxoro davlat texnika universiteti

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun
Universiteti NTM

TIBBIYOT FANLARI

Yuldashev Baxrom Sobirjanevich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Ravshanbek Babajonovich

Tibbiyot fanlari doktori, professor

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Esamuratov Aybek Ibragimovich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Samandarova Barno Sultonovna

Biologiya fanlari nomzodi, dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Tajiyeva Zebo Baxodirovna

Tibbiyot fanlari falsafa doktori (PhD)

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

ILMIY JURNAL TEXNIK KOTIBI

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Ma'mun Universiteti NTM

Журнал включен в перечень ВАК национальных научных изданий, рекомендуемых для публикации
основных научных результатов диссертаций по медицинским наукам постановлением
№ 01-08/3068/17 от 27 сентября 2024 г.

Page Maker | Верстка | Саифаловчи: X. Mirzaxmedov

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Тадqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

TARIX

- 1. Matyakubov Nurbek Rayimberganovich.**
TOSHKENT METROPOLITENINING BIRINCHI NAVBATI QURILISHI TARIXIDAN.....7
- 2. Muborak Madrimovna Matyakubova.**
XIX ASRDA XIVA XONLIGIDA TANGA ZARB QILISH AMALIYOTI VA ZARBXONA ISHI.....11
- 3. Bazarbayev Sanjar Xamzayevich.**
ASALARILAR JAMIYATI VA IJTIMOIIY HAMKORLIK: ETNOLOGIK TAHLIL.....15
- 4. Nurmetov Ismoil Alimbayevich.**
SOVET DAVRIDA O‘ZBEKISTONDA AGRAR-INDUSTRIAL SIYOSAT VA UNING EKOLOGIK OQIBATLARI (1960–1980 YILLAR).....20
- 5. Xudaybergenov Hayitboy Satimovich.**
“XORAZM YOG‘OCH O‘YMAKORLIGI AN‘ANALARI: (ICHAN-QAL‘A MUZEYI MATERIALLARI ASOSIDA)”.....24
- 6. Mallabayev Botirjon Baxtiyorovich.**
YOSHLAR TAFAKKURINI SHAKLLANTIRISHDA ILM-FANNING AHAMIYATI.....28
- 7. Nozima B. Agzamova.**
ILK XRISTIAN JAMOALARINING MARKAZIY OSIYO HUDUDIGA KIRIB KELISHI TARIXI.....34

PEDAGOGIKA

- 1. Sharipov Allabergan Kamilovich.**
JISMONIY MADANIYAT VA SPORT MUTAXASSISLARINI KASBIY TAYYORLASHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH: SO‘ROVNOMA ASOSIDA EMPIRIK TAHLIL.....41
- 2. Masharipov Ravqat Madraximovich.**
KURASHDA KO‘P YILLIK TAYYORGARLIK BOSQICHLARINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.....50
- 3. E.Y.Davletov.**
BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNING PEDAGOGIK TAFAKKURINI KVAZI TADQIQOTCHILIK METODI YORDAMIDA RIVOJLANTIRISHGA YO‘NALTIRILGAN YONDASHUVLAR.....56
- 4. Mustafo Yunusxo‘jayev.**
NAJMIDDIN KUBRONING “USUL AL-‘ASHARA” ASARIDA YOSHLARNI ICHKI TARBIYAGA O‘RGATISH MASALALARI.....62

IQTISOD

5. Xudoyorov Lochinbek Bahromovich.

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SERVIS SOHASINING TRANSFORMATSIYASI
VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....67

6. Meliboyev Ibroxim.

SAMARQAND VILOYATI BO‘YICHA HUDUDIY OLIY TA‘LIM TASHKILOTLARIDA
RESURS SALOHİYATI SAMARADORLIGINI IFODALOVCHI KO‘RSATKICHLAR
TAHLILI.....74

7. Matkarimov Mansur

SUV XO‘JALIGI SOHASIDAGI OBYEKTЛАRNI DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ORQALI
SAMARALI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....80

8. Baxtiyorova Vasilaxon Muzaffarovna.

INNOVATSION IQTISODIYOTDA TIBBIY XIZMATLARNI KO‘RSATISHNI
RAQAMLASHTIRISHNING AFZALLIKLARI.....91

9. Aminbayeva Guli Ravshanbek qizi

TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING TADQIQOTLARIDAN
FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI: XORIJIY ADABIYOTLAR TAHLILI.....95

FILOLOGIYA

1. Abdulla Xudoyberganov G‘ofurjon o‘g‘li.

TASAVVUFİY RAMZLAR IFODASIDA SULAYMON BOQIRG‘ONIY MAHORATI.....100

2. Убайдова Дилрабо Аскарровна.

ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ
РУССКОГО И УЗБЕКСКОГО ЯЗЫКОВ.....104

FILOLOGIYA

**Abu Rayhon Beruniy nomidagi
Urganch davlat universiteti
O'zbek tili va adabiyoti kafedrası o'qituvchisi
Abdulla Xudoyberganov G'ofurjon o'g'li**

TASAVVUFİY RAMZLAR IFODASIDA SULAYMON BOQIRG'ONIY MAHORATI

 <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.19654476>

Tasavvufning islom dini yordamida rivojlanishi tasavvuf adabiyoti rivojlanishiga sabab bo'ldi. Tasavvufiy ramzlar rivojlanib, ramzlar aynan bir ma'noni anglatish uchun mustahkamlandi. Tasavvufda ramz tushunchasi shakllanganidan buyon buni faqat tasavvuf maqomlaridan xabari bo'lgan xoslar emas, balki barcha tushunishi uchun sharhlash kerak bo'lgan butunlik sifatida qaralgan. Shu sababdan, ramzlarni qo'llayotgan ijodkorning mahorati va uning ilm darajasi qay darajaligi uning tasavvufiy she'rlarda ramzlardan foydalanishiga qarab baholangan, desak xato bo'lmaydi. Sulaymon Boqirg'oniyl hikmatlarida ham ramzlardan yetarlicha foydalangan. Shoir ijodidagi ramziylik ham shoirning o'ziga xosdir. Sababi, Boqirg'oniyl ustozlari Yassaviyl singari tasavvuf maslagini yengil tasvirlash yo'lidan borgan. Shunday bo'lsa-da shoir ijodida qo'llanilgan ramzlar mavjud bo'lib ularning ham ramziyl ma'nosiga tushunish ham unchalik qiyin bo'lmagan. Shoir ijodidagi ramzlar haqida ma'lumot berishdan oldin ramz so'zining istilohiy va tasavvuf adabiyotida ramzga qanday yondashuv mavjudligi haqida to'xtalib o'tsak. Adabiyotshunos Najmiddin Komilov ramz tushunchasiga quyidagicha izoh berib o'tgan: "Ramz – ma'no va maqsadni imo va ishora vositasida ifodalash; Bir xil moslik va o'xshashlikka rioya qilingan so'z va ibora yoki hatto moslik bo'lmagan yot ma'noni ifodalash", "Masalan, mahbub deganda Xudoni, Payg'ambarni, Pirni va sevgan kishisini anglash, soqiy deganda ham ayni shu to'rt tushunchani e'tiborga olish, lab deganda purning so'zini, ilohiy fayzni, qosh deganda ilohiy olam bilan moddiy olam chegarasini, bel deganda komil inson xayolini, ingichka bel deganda komil inson xayolining nozikligini, ko'z deganda komil insonning o'zini nazarda tutish mavjud. Bu timsollarni batafsil anglamay, so'fiona she'rni anglash mumkin emas".[5.130] "M.L. Reysnening fikrlariga ko'ra, tasavvufiy ramzlar to'satdan paydo bo'lib qolmagan, ular o'tmish ma'naviy-madaniy an'alarida mavjud bo'lib, XI asrdan keyin tasavvuf she'riyati namoyandalari o'z ijodida iste'molga kiritishgan. Endi bular jonli obrazlar bo'lib, biron tabiiyl belgilari va sifatleri va funksiyalariga boshqa bir hodisani o'xshatish uchun emas, balki diniyl-tasavvufiy aqidalarni bayon qilishga xizmat qilgan." Ma'lumki, mumtoz merosimizga ko'pmal nolilik xosdir. Bu esa ramziylikni keltirib chiqaradi. Mumtoz adabiyotda qo'llanilgan an'anaviyl badiiy ashyolar zohiran obraz, botinan esa ramzlarga aylanadi.[3.30] Shu sababdan ham Sulaymon Boqirg'oniyl ijodida qo'llanilgan ramzlarning ham ko'laml ancha ko'p miqdorni tashkil etadi. Asardagi o'quvchi uchun tanish bo'lgan obraz yozuvchining mahorati evaziga zohiran o'quvchining bilgan obrazidan boshqa bir butunlikni tashkil etadi va unda o'quvchiga noma'lum bo'lgan, bir vaqtning o'zida yozuvchi istagidagi botiniyl bir ramziylik kasb qilgan ramziyl obraz shakllanadi. Sulaymon Boqirg'oniyl

ijodida yuqoridagi ta'rifga to'g'ri keladigan bir qancha ramzlarni ko'rishimiz mumkin. Bular ichida tasavvuf adabiyoti vakillari ijodida mavjud bo'lgan **yo'l** ramzi ham adib ijodida qo'llanilgan.

Tabib sansan da'vo qil, hojatimni ravo qil,
Fazling birla yoriy qil, yo'lsiz qadam ursam man.
Qul Sulaymon so'zladi, sirin xalqdin gizladi,
Suratsizin izladi, kerak diydor ko'rsam man. [6.25]

Bu yerda qo'llanilgan **yo'l** ramzi solikning ilohiy ishq yo'liga kirgani va bu yerdagi nafs va hirsning hiylalari oqibatida yo'ldan ozib qolishidan hafsirash mazmuni gavdalanitirilgan. Boqirg'oniy "Tabib sansan davo qil, hojatimni ravo qil" misralaridagi tabib ham Yaratganning o'zi ekani, solik o'zining dardlariga darmon beruvchi faqatgina U ekanligini ham alohida ta'kidlanayotganini ko'ramiz. Ma'lumki, tabib dardlarga davo berishi uchun uning qanday dardga duchor ekanligini bilishi va shunga qarab tashxis qo'yishi davolashi ma'lum. Bu yerda esa oshiqning dardi Yaratganga bo'lgan muhabbat dardi ekanligi aytilib bunga faqatgina o'zigina davo bera olishi ta'kidlanadi. "Suratsizin izladi" jumlaridan ham anglashiladigan ma'no bu Yaratganning o'zidir.

Alloh yodi ko'ngullarni qildi xurram,
Balx mulkin qo'yub gilim qildi Adham,
Gilm kiyub hidoyatg'a urdi qadam,
Hidoyatg'a andog' qadam urg'um kelur.[6.34]

Sulaymon Boqirg'oniy yuqoridagi hikmatida **gilim** ramzidan foydalangan bo'lib, bu hikmatdagi gilm so'zi janda, ya'ni so'fiylarning biri ikkinchisiga kiydiradigan tasavvufiy kiyimbosh ma'nosida qo'llanilgan. Hikmatda gilim ramzi gilim zohidlik, borliqdagi barcha mavjudotdan behojat bo'lishdir. Boqirg'oniy gilim ramzi oraqli o'quvchiga aytmoqchi bo'lgan fikrini to'g'ri anglashi, yanada kuchaytirish uchun Ibrohim Adham obazini ham kiritadi. Shu bilan birgalikda ramz va tarixiy shaxs obrazining hamohangligi natijasida tasavvuf mazmun- mohiyatini oydinlashtiradi. Dunyodan behojat bo'lish, fikr-yodi faqat Yaratgan muhabbati bilan mashg'ul bo'lish uchun va shu bilan birgalida dunyoviy xohish- istakdan qutulib hidoyatga bo'ysunishi tasviri hikmatning umumiy jihatidir. Sulaymon Boqirg'oniy ijodida "Gilim" ramzi yana bir hikmatda ham keltirilgan bo'lib, undagi mazmun ham yuqoridagi hikmatga hamohangdir.

Gilim kiygan oshiq qullar Haqg'a borar,
Ul sirlari dargoh ichra qilur qaror.
Ohlarindin ushbu tog'lar sizib, qaynar,
Salim bo'lib, u gilimni kiygim kelur.[6.34]

Gilim ramzi bu dunyo farog'atlaridan o'zini chetga olish, dunyo hayotidan bo'yin tovlash ramzi ekanligini bundan oldingi hikmatdan anglaganimizdek, bu hikmatda ham shu mazmunni teranroq ochib berish uchun Boqirg'oniy yana gilimning solik hayotida tutgan o'rnini oydinlashtirgan. Shoir gilimni, ya'ni ofiyat jandasini kiyish orqali Haq taolo diydoriga musharraf bo'lishini bashorat qiladi. Shu o'rinda Sulaymon Boqirg'oniy ijodiga xos ramziylik bevosita ustoz Ahmad Yassaviy falsafiy qarashlari va yassaviya tariqati maslagiga bog'liq holda shakllanganini ham alohida ta'kidlab o'tish kerak. Shu o'rinda Sulaymon Boqirg'oniy ijodidagi ramzlarning Alisher Navoiy va boshqa mumtoz adabiyot vakillarining ijodida qo'llanilgan ramzlardan bir muncha soddaroq ko'rinishda ekanligi xususida bir qancha mulohazalar mavjudki, bu mulohazalardan shor ijodidagi ramzlar nisbatan oddiyroq ekanligining sababini ham anglashimiz mumkin bo'ladi. Ma'lumki, tasavvuf ta'limotidagi ko'p g'oyalar ruhoniylar hayot tarzi, ilmi hol, ilohiy asrordan voqiflik masalalariga ham borib taqaladi. Shu sababli, tariqat g'oyalarini real obrazlar bilan ifodalash bir oz mushkullik tug'durishini ham e'tirof etish kerak bo'ladi. Ramziylik, so'fiyona til bilan yozish adabiyotni bir qadar murakkablashtirdi, natijada "xos kishilar" anglaydigan she'r-u g'azallar yaratildi. Ammo, qizig'i shundaki, ikkinchi tomondan, tasavvufiy she'riyat orasida bag'oyat

sodda tilda yozilganlari ham ko'p. Bu jihatdan, masalan, Ahmad Yassaviy va ularning izdoshlari Sulaymon Boqirg'oniy ijodi, So'fiy Allohior asarlari yaxshi misol bo'la oladi. Bu shoirlar diniy-so'fiyona g'oyalarni xalqchil bir usulda bayon etadilar, ularning o'git-nasihatlarini,

tashbeh-istioralari ham sodda va tushunarlidir. Chunki maqsad tasavvufni va islom haqiqatlarini keng savodsiz omma qalbiga yetkazish edi. Darveshlik sulukini el orasiga yoyish, darveshlarni mukarram va mahbub qilib ko'rsatish edi. Ayniqsa, turkiy tildagi so'fiyona adabiyot o'zining og'zaki ijodga yaqinligi, bevositaligi bilan ajralib turadi. Bejiz emaski, Movarounnahrning o'zbeklar bilan birga yashaydigan tojiklari ham «Qissai Mashrab», «Bobo Ravshan», «Qissai Hasan-Husan» singari o'zbekcha asarlarni ko'proq mutolaa qilganlar.[4.57] Yassaviya tariqati xalqchin sodda mazmun-mohiyat kasb etsa-da unda tasavvufiy ramzlardan foydalanishda ham soddalik ustuvorlik qilganligi seziladi. Lekin bir jihat borki, bunda tariqat yo'liga kirgan xos soliklar anglay oladigan ramzlarni ham uchratish mumkin bo'ladi. Sulaymon Boqirg'oniy ijodi ham bundan mustasno emas. Shu sababdan ham Yassaviya tariqatiga ergashgan darveshlar, zohid va oriflar orasida ham bunday xos muomala tarzi ko'zga tashlanishi bejiz emas. Yuqorida Sulaymon Boqirg'oniy ham oddiy xalq tushunishi yengil bo'lgan ramzlardan foydalanganligining asl sabalarini keltirib o'tdik. Shunday bo'lsa-da Sulaymon Boqirg'oniy hikmatlarida ham bir qancha tasavvufiy ramzlar ishtirok etgan bo'lib, bunga misol sifatida quyidagi hikmatni keltirishimiz mumkin.

Shavq sharobi yetilibon mani qildi xarob,
Muhabbatning o'ti birla bag'rim kabob.
Diydorini ro'zi qildi Izim Vahhob,
Dorussalom saroyig'a kirgim kelur. [6.34]

misralaridagi "Shavq sharobi", ya'ni vahdat ul-vujud ta'limotiga ishoradir. Bunda solikning Yaratgan bilan birlik hosil qilishi tushuniladi. Boqirg'oniy ham shu birlikning yuki og'ir ekanligini tasvirlamoqda. Dorussalom saroyi deyilgandan maqsad esa bu dunyodan forig' bo'lib tezroq haqiqiy birlik hosil qilishga orzumand oshiq hissiyoti tasviridir.

Sulaymon Boqirg'oniyning ramziylik ustun bo'lgan yana bir hikmatida tasavvufiy istilohlardan unumli foydalanilganini ko'rishimiz mumkin.

Ma'rifat daryosida g'avvos bo'lib,
Muhabbat gavharlarin olg'im kelur.
Tariqat maydonida parvoz qilib,
Ul tubo daraxtig'a qo'ng'um kelur. [6.33]

hikmatida e'tibor qaratadigan ramzlar bu "Ma'rifat daryosi va muhabbat gavharlari" jumlaridir. Ma'rifat daryosi bu Alloh ilmining bir parchasi bo'lib unga sho'ng'ishlik deyilganda ijodkor solikning Yaratgan ilmidan bahramand bo'lishga intiq ekanligini izhor qiladi. Uning ilmi holi shunday ne'mat sifatida tasvirlanishi sababi, undan bahramand bo'lgan solik ikki dunyo rohatidan bahramand bo'lgan kabi mamnuniyat hissini tuyadi. Boqirg'oniy muhabbat gavhari deganda esa bu ilohiy ishqdan bahramandlik tuyg'usini nazarda tutadi. Bundan tashqari tariqat maydoni deyilganda ilohiy ishqni davo qilib chiqqan avom va xoslar jamlangan shunday maskan gavdalanitirilgan bo'lib, undagi haqiqiy oshiqlar yetadigan daraja sifatida esa tubo daraxti, ya'ni jannat bog'i tasvirlangan.

Ramz ko'p ma'nolilik, istioraviylik bilan chambarchas bog'liq. Bunda ijodkor asarida qo'llagan ma'lum bir obrazning zohiriy ko'rinishiga emas, balki mohiyatiga qaraydi. Uning tashqi ko'rinishi emas, botiniy shaklidan foydalanadi. Natijada, biz bilgan predmet ma'lum ma'noni emas, o'quvchi kutmagan butunlay boshqa ma'noni ifodalaydi. Kutilmagan ma'no, mohiyat ifodalanadi. Bunday san'at namunalarini esa har bir o'quvchi turlicha talqin etish imkoniga ega bo'ladi. Ramzning badiiy vazifasi obrazga nisbatan kengroq. U bir obraz vositasida keng qamrovli, rang-barang mulohazalarni ifodalash imkonini beradi. Shu sababli, undan mumtoz adabiyotda unumli foydalanilgan.[3.40] Sualaymon Boqirg'oniy ijodida ham istiyoralar yordamida o'quvchiga ma'lum ramzlarning yangi qirralarini ochib berish uchun foydalanadi.

Qul Sulaymon mungi bor, qayg'u birla yurar zor,
Yorlaqag'il yo Jabbor, jumla kuni ichinda. [6.15]

misralaridagi "jumla kuni" jumlasini qiyomat kuni, hisob-kitob qilinadigan islom e'tiqodi jihatidan qaralganda har bir banda qilgan amallaridan so'raladigan kun sifatida qaraladi. Sulaymon Boqirg'oniy esa jumla kuni deya o'limdan keyingi ilk holatni ham shu jumlar orqali ifodalagan.

Anas raziyallohu anhu rivoyat qiladirlar: Rasululloh sallallohu alayhi va sallam: “Mayyit qabrga qo'yilgach, barcha birodarlarining qaytib ketayotgandagi oyoq tovushlarini eshitib turg'aydir. Qabrga ikkita farishta kirib, mayyitni o'tirg'izib qo'yg'aydir.”[8] Hadisidagi umumiy mazmun Boqirg'oniy misralaridagi mazmunga monand ravishda kelgan. Bandaga shu vaqtda Yaratgan rahmati juda muhim bo'lib shu joyda rahm qilmasa to qiyomatgacha qabr azobida bo'lishi bashorati berilgan.

Oshiq bo'lur ul kishi, cheksa ishq soyasi,

Ranj-u birla mehnat ul, oshiqg'a ishq doyasi. [6.15]

misralarida ham Sulaymon Boqirg'oniy go'zal istioralar orqali islom ta'limoti va uning undagi bandaga musharraf bo'ladigan manoqib aks ettirilgan. Ijodkor “ishq soyasi” jumlasida bandaning yaratgan rizosi uchun qiladigan amallaridagi qiyinchilik va to'siqlarni nazarda tutib, ularsiz bandadagi Ilohga bo'lgan muhabbat mukammal bo'lmasligini tasvirlaydi. “Ishq doyasi” jumlasida esa Iloh sevgisi uchun chekilgan ranj-u alamlardan keyin unda hosil bo'ladigan muhabbatning tug'ilishi tasvirlanadi. Agar oshiqda ma'shuq muhabbati bo'lsa-yu, oshiq ma'shuqasiga yetishish uchun amal qilmasa, unga yetishishi dargumon bo'ladi. Shu sababdan ham oshiq unga yetishish uchun amal qilishi, ko'ngliga yo'l topish harakatini qilishi kerak bo'ladi. Boqirg'oniy ham yuqoridagi misrada ish doyasi sifatida banda amallarini ramziylik asnosida tasvirlamaoqda.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash kerakki, Sulaymon Boqirg'oniy ijod namunalarida tasavvufiy obrazlar, timsol va ramzlardan unumli foydalangan. Shoirning she'rlarida islomiy axloq, musulmon banda e'tiqodi aks etgan deyish mumkin. Bundan tashqari, yassaviya tariqatining hikmatlar orqali keng yoyilishida va yassaviya tariqatining mazmun-mohiyatini xalq uchun oddiyroq shaklda tushunarli badiiy obrazlar orqali tasvirlab berilgan, deyishimiz mumkin. Buning yorqin misolini yuqorida keltirgan misollarimizdan ham anglashiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Абдурахмон Гўзал. “Яссавий факрнома”си. - Т: “Наврўз”, 2014 й
2. Abu Homid al-G'azzoliy. Ihyou ulumid-din. Ilm kitobi.—Т.:«Movarounnahr». 2007.
3. Адизова Истамовна. Увайсий шеърлярида поэтик тафаккурнинг янгиланиши.Т.: - 2020
4. Нажмиддин Комилов. Тасаввуф.— Т.: “Мовароуннахр”.— 2009
5. Нажмиддин Комилов ва бошқалар. “Тасаввуф адабиёти лингвопоетикаси”. (Ўқув кўлланма). Тошкент, 2011.
6. Сулаймон Боқирғоний. Боқирғон китоби. Т.: “Ёзувчи нашриёти” 1991-й
7. З.Раҳим. Ислом ақидаси — Т.: «Шарқ», 2020.
8. <http://forum.ziyouz.com/index.php?topic=177.0>

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE» JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

Maqolani tayorlashda qo'yiladigan talablar:

1. Maqola o'zbek, ingliz va rus tillarida minimal 6 sahifadan iborat bo'lib, Microsoft Word dasturida Times New Roman shriftida 12 kegl, 1 satr oralig'ida, sahifalar barcha tomondan 2 sm qoldirilgan holda bo'lishi shart.
2. Satr boshi - 1,25 sm bo'lib, satrlarni eniga to'g'irlash, so'zlarni boshqa qatorga ko'chirish avtomatik tarzda bo'lishi lozim.
3. Birinchi qator o'ng tomondan muallifning familiyasi, ismi va otasining ismi, ikkinchi qatorda muallifning ish joyi, lavozimi, ilmiy darajasi va unvoni, e-mail va telefon raqami, uchinchi qatorda sahifaning o'rtasida bosh va qalin harflar bilan maqolaning nomi yoziladi. Ushbu ma'lumotlar o'zbek, ingliz va rus tillarda berilishi lozim.
4. Keyingi qatordan o'zbek, ingliz va rus tillarida 60 so'zdan iborat annotatsiya beriladi.
5. Keyingi qatordan 7-10 ta o'zbek, ingliz va rus tillarida kalit so'zlar beriladi.
6. Keyingi qatordan asosiy matn boshlanadi va maqola 4 qismdan iborat bo'ladi: Mavzuning dolzarbligi. Metodlar va o'rganilganlik darajasi. Tadqiqot natijalari. Xulosa.
7. Maqolalar ilmiy ahamiyatga ega bo'lib, ulardagi fakt va fikrlar asoslangan hamda mustaqil ma'no kasb etishi lozim, plagiat holati taqiqlanadi. Muallif foydalanilgan adabiyotlarni aniq ko'rsatishi, olingan iqtiboslarning aniq manbalarini keltirishi lozim.
8. Web of science hamda Scopus tizimidagi jurnallardan iqtiboslar olish maqsadga muvofiqdir.
9. Iqtiboslar matn ichida [1, 25] beriladi. Adabiyotlarning to'liq ro'yxati asosiy matndan so'ng alifbo tartibida ko'rsatilishi lozim.

Требования к оформлению научной статьи:

1. Статьи должны содержать 6 страниц, в формате Times New Roman на Microsoft Word, 12 кегль, 1 см, со всех сторон 2 см.
2. Начала абзаца - 1,25 см, формировать строки по ширине, перенос слов в другой ряд должен быть в автоматическом порядке.
3. В первой строке от правой стороны Ф.И.О. автора, во второй строке место работы, должность, ученая степень и ученое звание, e-mail и номер телефона, в третьей строке по центру страницы прописными буквами жирным шрифтом название статьи. Эта информация должна быть предоставлена на узбекском, английском и русском языках.
4. В следующей строке аннотация из 60 слов на трех языках: узбекский, английский и русский.
5. Со следующей строки ключевые слова 7-10.
6. Далее начинается основной текст. новой текст начинается со следующей строки, и статья состоит из 4 частей: актуальность темы, методы и уровень исследования, результаты исследования, заключение.
7. Статьи должны иметь научное значение, факты и идеи должны быть обоснованными и избежать плагиатства. Автор должен точно указать использованную литературу и ссылку на источники, при помощи которых он выразил свое мнение.
8. Сноски или ссылки должны быть взяты из Web of science, а также системы журналов Scopus.
9. Цитирование приводится в тексте [1, 25] Полный список литературы должен быть указан после основного текста, а алфавитном порядке.

Requirements of the articles submitted:

1. Articles should be at least 6 pages, in Times New Roman, 12 pt., 1 inter.
2. The line head should be 1,25 cm, line spacing, and the words should be automatically moved.
3. The author's full name should be on the first line from the right; the author's place of work, position, academic degree, and academic rank, email address, and phone number should be on the second line; the article title should be centered in bold, capital letters, on the third line. This information should be provided in Uzbek, English, and Russian.
4. An annotation of 60 words in the next line in three languages.
5. Key words from the next row in three languages 7-10.
6. The next line begins with the main text. The main text begins on the next line, and the article consists of four parts: the relevance of the topic, the methods and level of research, the results, and the conclusion.
7. Articles must be of scientific importance and facts and opinions in the article should be well-grounded and have an independent meaning, and they must be free of plagiarism. The author must clearly demonstrate the literature used in his or her opinion, and provide the exact sources of the extracts.
8. Quotes should be from "Web of science" and "Scopus" journals.
9. A complete list of publications should be followed in alphabetical order after the main text. Seals and references should be in the main text [1, 25].